

MUHARREM AYI VE AŞURA GÜNÜNÜN HATIRLATTIKLARI ¹

Dini inanç ve kültür, milletlerin hayatında önemli bir yer tutar. Dinimizde ve milli kültürümüzde bu öneme sahip, mukaddes günlerden biri de “**Aşûra Günü**”dür.

Aşûra günü, kameri aylardan Muharrem ayının 10. günüdür. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in Mekke’den Medine’ye hicret ettiği yıl, Hicretten 16 yıl sonra Hz. Ömer devrinde takvim başlangıcı olarak kabul edilirken, “**Muharrem**” ayı da bu yılın ilk ayı olarak alınmıştır. Bu bakımdan Muharrem’in birinci günü, İslam tarihinde Hicri yılbaşı olarak kabul edilmiştir.

Muharrem, Receb, Zilkade ve Zilhicce ayları, “**haram aylar**” denilen ve Dinimizde savaşın haram kılındığı aylardır. Kafirlerin bu aylarda Müslümanlara savaş açması durumunda ise, haram ay da olsa Müslümanlar tarafından bu saldırıya karşı konması gerektiği, ayeti kerimelerle sabittir.² Bu aylarda işlenen sâlih amellerin sevabı diğer aylara nispetle daha fazla olacağı gibi, işlenen günahların vebali de diğer aylara nispetle daha fazla olacaktır.³ Cahiliye devri bedevileri bile bu aylarda savaş ve anarşik eylemlerden uzak dururken, günümüz terör örgütlerinin ve terör devletlerinin masum insanlara ve bilhassa zayıf Müslümanlara yönelik işkence saldırı ve katliamlarını bu aylarda bile sürdürmeleri, günümüzdeki bu canavarların ne derece insanlıktan uzaklaştıklarının ayrı bir göstergesidir.

Muteber kaynaklarımıza göre tarihte, aşûra günlerine rastlayan pek çok önemli olay cereyan etmiştir. **Hız. Nuh'un gemisinin tufandan kurtulup Cûdî Dağı'na oturması, Hız. Âdem'in tövbesinin kabulü, Hız. İbrahim'in ateşten kurtulması, Hız. Yusuf'un kardeşlerine kavuşması, Hız. Yunus'un balığın karnından çıkarılması, Musa ve kavmini (İsrailoğulları'nı) Firavun'un zulmünden kurtararak Firavun'u suda boğması** gibi hadiseler, bunlardandır.⁴

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “**Ramazan orucundan sonra, tutulan oruçların en faziletlisi, Allah'ın ayı Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz**

¹ “*Kerbela Faciası Etkinliklerine Farklı Bir Bakış*” başlıklı yazımız için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=98#2021081153>

² Bakara, 2/217; Tevbe, 9/36.

³ İbnü'l-Arabî, Ahkâmü'l-Kur'ân, 2/927; İbn Kesir, Tefsîr, 2/355.

⁴ Müslim, Savm, 128. Bkz. Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, VI/140.

namazlardan sonra en faziletli namaz da gece namazıdır" ⁵ buyurarak, Muharrem ayının ve ayda tutulan orucun faziletine işaret etmiştir. Muharrem ayının 10. günü olan Aşura günü tutulan oruç hakkında ise şöyle buyurmuştur:

“Arefe günü tutulan orucu, Allah’ın; o günden önceki sene ile o günden sonra gelen senedeki (işlenen küçük) günahlara; Aşûre gününde tutulan orucun ise, bir yıl önce işlenen (küçük) günahlara keffaret kılacağını umarım.” ⁶ Bu bağlamda, Muharrem ayının 9 ve 10; yahut da 10 ve 11. günlerinde oruç tutmanın sünnet olduğunu da hatırlatmış olalım. ⁷

Hiz. Peygamber (s.a.v.), gayri müslimlere benzememek için, Muharrem ayının sadece 10. gününde oruç tutulmasını sonradan uygun görmemiş ve onların ibadet şeklerinden ümmetinin, özellikle uzaklaşmasını istemiştir. ⁸ Medine’ye ilk vardığında, “Ben Mûsâ’ya sizden daha layığım” buyurup o gün oruç tuttu (tutmaya devam etti) ⁹ ve Müslümanlara da tutmalarını emretmiş ¹⁰ fakat, sonradan Ramazan orucu farz kılınıncı Aşura orucunu mecburi tutmayıp serbest bırakmıştır. ¹¹ Nitekim Ramazan orucu farz kılınmadan önce Aşura orucu farz idi. ¹² Daha sonraki yıllarda ise Ashab-ı Kiram, “**Muharrem’in onuncu günü, Yahudi ve Hristiyanların tazim ettiği gündür**” diye, Hiz. Peygamber (s.a.v.)’e hatırlatınca, öyleyse ömrümüz olursa seneye 9. gün turalım” demiş ve gelecek seneye de ömrü vefa etmemiştir. ¹³ İbn Abbas’a Aşura orucu sorulduğunda, 9. günü tutulmasını söylemiştir. ¹⁴

Bedreddin Ayni başta olma üzere çoğu İslam alimleri, gerek Peygamber (s.a.v.)’in “**gelecek yıl ömrümüz olursa 9. günü turalım**” buyruğunu ve gerekse İbn Abbas’ın “**Aşura orucunun Muharrem’in 9. gün tutulması**” tavsiyesini; 9 ve 10 günlerinin birlikte tutulması şeklinde anlayarak, “**Aşura orucunun,**

⁵ Müslim, Sıyam, 202, 203 /1163); Nesâî, Kıyâmü’l-Leyl, 6; Ahmed, II/344. Bkz. Buhari, Savm, 69 (2006).

⁶ Müslim, Sıyam, 196, 197 (1162); Ahmed, V/295-297, 304, 307; Vd.

⁷ Müslim, Savm, 132-134; Ahmed, V/271; VI/288, 423.

⁸ Bkz. Müslim, Sıyam, 132-134; Ahmed, V/271; VI/288, 423.

⁹ Rasûlulah (a.s.)’in Medine’ye hicretten önce de Aşura orucunu tuttuğu başka rivayetlerden anlaşılmaktadır. İlgili hadisteki maksat, Medine’ye gelince de öteden beri tuttuğu oruca devam ettiğidir. (Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, 6/151, 156).

¹⁰ Buhari, Savm, 69; Müslim, Sıyam, 133.

¹¹ Buhari, Savm, 69; Müslim, Sıyam, 124, 125; Ebu Davud, Sıyam 64 (2442).

¹² Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, 6/154, 159, 162.

¹³ Müslim, Sıyam, 133, 134; Ebu Davud, Sıyam, 64 (2445).

¹⁴ Müslim, Sıyam 132; Ebu Davud, Sıyam, 64 (2446).

Muharrem'in 9 ve 10 günlerinde tutulmasının müstehap olduğunu” kabul etmişlerdir. İmam Şafii ve (çoğu) Şafii uleması, İmam Ahmed, İshak ve sair ulema bunlardandır.¹⁵ Ahmed Davudoğlu Hocamız, “İmam Nevevi’nin, İbn Abbas’ın, Aşura orucunun 9. günü tutulacağı şeklindeki görüşünün açık olduğunu, ayrıca selef ve halefin cumhuruna göre Aşura orucunun Muharrem’in 10. günü tutulacağı” görüşünde olduğunu belirtmiştir.¹⁶ İmam Nevevi’ye nispet edilen bu görüşün, İslam alimlerinin, “*Aşura orucunun 9 ve 10 günleri tutulmasının müstehap olduğu*” görüşlerine aykırı olmadığı açıktır. Çünkü çoğunluk alimlerin bu görüşü, İmam Nevevi’nin görüşünü de içermektedir.

Maalesef İslam tarihinde, Aşûra gününde meydana gelen en dehşet verici ve üzücü hadiselerden birisi Kerbelâ faciasıdır. “**Kerbelâ faciası**”, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in, “**Kim Hasan ve Hüseyin’i severse beni sevmiş olur**”¹⁷, “**Allahım! Ben bu ikisini seviyorum. Sen de onları ve onları seveni sev!**”¹⁸ buyurduğu iki torunundan biri olan Hüseyin’in, yanındakilerle birlikte şehit edildiği elim hadisedir. Bu bakımdan Hz. Hüseyin Efendimiz’in şehadeti, her Müslümanın mutlaka ıstırap duyduğu vahim hadiselerdendir.

Hz. Peygamber(s.a.v.)’in Ehl-i Beyti’ne saygı duymak, onlara karşı muhabbet beslemek bütün Müslümanlar için dini bir vazifedir. Bu hususta delaleti açık hadisi şerifler yanında, bazı ayetlerde de işaretler mevcuttur. Örneğin; “**Ahzab, 33/32, 33**” ayet-i kerimelerinde, -Hz. Peygamber (a.s.)’ın hanımları tahtında- mümin hanımlara da “**teberrüc**” (dışarıya çıkma ihtiyaçları olduğu zaman belli şartları taşıyan dış elbise giymeden açık saçık vaziyette çıkma ve kırıtarak yürüme); ayrıca, (mümine hanımlar namahrem erkeklerle konuşmak zorunda kaldıklarında) onlara cilveli konuşma hakkındaki yasaklayıcı hükümlerden sonra,¹⁹ “**Ey Ehli Beyt (Hz. Peygamber s.a.v.’in ailesi), Allah sizden günah kirini gidermek ve sizi tertemiz etmek istiyor**” buyurulmuştur. Bu

¹⁵ Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, 6/157.

¹⁶ Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, 6/156.

¹⁷ İbn Mâce, Mukaddime, 11.

¹⁸ Tirmîzî, Menâkıb, 30; İbn Mâce, Mukaddime, 11; Ahmed, IV/172.

¹⁹ Ahzab, 33/32, 33 ayetlerinin mealleri şöyledir: “*Ey Peygamber’in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah’a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin.*

Evlerinizde oturun. Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin. Allah’a ve Resûlüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Diyaret Meali’nden alınmıştır).

ayetin tefsiriyle ilgili pek çok hadisi şerifte, Ehl-i Beyt'in faziletine işaret edilmiştir.²⁰ Şia ise, bunda aşırıya düşerek, Ehl-i Beyt'in masum olduğunu iddia etmiştir. Halbuki, İslam inancında sadece Peygamberler masumdur.

Kur'an-ı Kerimdeki “*Al-i İmran 3/61*”, “*Ahzab, 33/56*” ve “*Şura, 42/23*” gibi ayetleri tefsir eden bazı hadislerde de Ehl-i Beyt'in fazilet ve önemine temas edilmiştir. Örneğin; namazların son oturuşunda sünnet olarak okuduğumuz “*Allahümme sallî*” ve “*Allahümme bârik*” dualarında da Ehl-i Beyt'e dua ifadesi yer almaktadır. Rasûlüllah Efendimiz (a.s.), “*Ahzab, 33/56*” ayetinin gereği olarak kendisine nasıl salat okunacağı sorulunca, “*salli-bârik*” dualarının okunması suretiyle ona salat okunacağını bize öğretmiştir.²¹ Öte yandan, sahabenin faziletine delalet eden ayetler, sahabeden olan Ehl-i Beyt için de geçerlidir. Sahabeyi²² ve Ehli Beyt-i sevip-saymanın gereğine işaret eden hadis-i şeriflerdeki anlamlar ise gayet açıktır.²³

İslam tarihinde meydana gelen ve İslam toplumunda derin yaralar açan üzücü hadiseler sadece Kerbelâ faciasından ibaret değildir. Küfür ve nifak ehli, İslam'a ve Müslümanlara zarar verecek hadiseleri tarih boyunca sürdürmüşlerdir.

Daha Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in risalet günlerinde, bizzat Kendisi bir Yahudi kadının hazırladığı koyun etiyle zehirlenmek istenmiştir ancak, mucizevi bir şekilde durudan haberdar olmuştur.²⁴ Ancak, ömrünün sonunda sekarat nedeni de bu zehir olmuştur.²⁵ Hz. Ömer (r.a.), Sabah namazı kıldırırken “*Ebû Lü'lüe*” adındaki Hristiyan bir köle tarafından hançerlenerek şehit edilmiştir. Hz. Osman (r.a.), münaflıkların tutuşturdukları bir fitnenin sonucunda hilafet görevi devam ederken evi muhasara edilerek, eşi Naile'nin huzurunda Kur'an okurken oruçlu olarak şehit edilmiştir. Hz. Ali (k.v.) de sabah namazına

²⁰ Bkz. Buhari, Tefsir-i Sure 33, 10; Müslim, Fedailü's-Sahabe, 61; İbn Kesir, Tefsir, 3/483-486.

²¹ Buhârî, Tefsir-i Sûre 33, 10.

²² Bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=147#2021081073> .

²³ Buhari, Fedailü Ashabi'n-Nebi, 22 (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin r. anhumâ'yı sevmek ve Ehl-i Beyt'i gözetmek), 29, 30 (Hz. Aişe r. anhâ ve Hz. Fatıma r. anhâ'nın fazileti); Müslim, Fedail, 61 (Ehl-i Beytin fazileti), 79, 93 (Hz. Aişe r. anhâ ve Hz. Fatıma r. anhâ'nın fazileti); Fedailü's-Sahabe, 69 (Hz. Hatice r. anhâ'nın fazileti); Fedailü's-Sahabe, 61 (Ehl-i Beyt'in kimler olduğu), 36 (Ehli Beyt'in Fazileti ve Hz. Peygamber a.s.'ın eşlerinin Ehl-i Beyt olduğu). Vd.

²⁴ Buharî, Tıb, 55; Müslim, Selam, 45; Hakim, Müstedrek, 3/60, no:4393; İbn Hişam, Siret, 4/337.

²⁵ Buhari, Meğâzî, 84 (4428); İbn Hişam, Siret, 4/338.

giderken “*Hâricî*” bir köle olan “*İbn Mülcem*” tarafından başına vurularak ağır yaralanmış ve arkasından şehit olmuştur. İslam tarihinde “*Cemel Vakası*” ve “*Sıffin Savaşı*” diye anılan üzücü hadiseler de maalesef iki Müslüman taife arasında, hem de aralarında Sahabenin de bulunduğu guruplar arasında cereyan etmiştir.

Hiz. Peygamber ve Hiz. Ebubekir (r.a.)’den sonra gelen üç büyük halifenin, kendi hayatları pahasına müsaade etmedikleri “*fitne*”, İslam toplumunun kendi içerisindeki münafıklarca zaman zaman alevlendirilen kargaşa olarak süre gelmiştir. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in endişe ile daima uyardığı en büyük fitne, Müslümanların birbirine düşmesiydi.

Çünkü böyle bir fitne seli, her şeyden kötü olur, önü bir kere açıldı mı öylece devam eder, önüne geleni de götürür ve o toplumla birlikte fitneye yol verenleri de batırırdı. Bu bakımdan fitne, uyumuş bir yıldı, uyandırmaya gelmezdi. Uyanırsa ne karşı duranlar kurtulur ne de uyandıranlar selamet bulurdu. Peygamberimiz (s.a.v.)’in, “*Fitne uykudadır, onu uyandıranlara Allah lanet etsin*”²⁶ buyurması da bu yüzdendi.

Buna göre, İslam tarihindeki bu tür hadiselerden ibret alınıp, toplumumuzda birlik ve beraberlik, muhafaza edilip pekiştirilmelidir. Aksi halde, geçmişteki bazı olaylardan hareketle, Müslümanların kendi aralarında sürekli suçlu arayarak bir grubu hedef tahtasına oturtmaları, bizim dışımızdakilerin ekmeğine yağ sürmekten başka bir işe yaramaz. Dün ve bugün, İslam tarihinde kabuk bağlayan bazı yaraları kaşıyarak Müslümanlar arasına fitne sokmak ve bizi böylece etnik parçalara ayırarak yok etmek isteyen bir dizi aleyhtarımızın bulunduğunu göz ardı edemeyiz.

Bu tehlike karşısında Müslümanlar arasında birlik-beraberliğin koruması ve İslam kardeşliğinin tesis edilmesi kaçınılmazdır. Cenâb-ı Hakk’ın ahirette hükmedeceği ihtilaflı meselelerin, bu dünyada hükmedeni olmaya yeltenmek, bize kargaşadan başka bir şey kazandırmaz. Bu konuda Kuran-ı Kerim’in şu buyruğuyla sözü bitirelim:

²⁶ Aclunî; bu hadisin, Rafîî’nin Emalî’sinde rivayet edildiğini, Nuaym b. Hammad’ın “Kitabu’l-Fiten”inde de benzer manada bir hadisin yer aldığını zikreder. Aynı yerde Aclunî’nin, hadis hakkında bir eleştiriden de söz etmediği görülmüştür. Keşfü’l-Hafâ, II/108.

“Onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız da sizindir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz.”²⁷

25.11.2011

Dr. Ahmet GELİŞGEN

www.ahmetgelisgen.com

²⁷ Bakara, 2/141.